

RECENZE

Latin Biography, ed. by *T. A. Dorey*, *Studies in Latin Literature and Its Influence*; Basic Books, Inc., Publishers, New York 1967. Str. 209, \$ 5.95.

Pěčí T. A. Doreye, pracovníka birminghamské university, byla v r. 1967 v New Yorku vydána publikace věnovaná osmi biografickým autorům, resp. skladbám antického a středověkého světa. Kniha je nejnovějším dílem edice „*Studies in Latin Literature and Its Influence*“, v níž za editorství T. A. Doreye a Donalda R. Dudleye vyšlo několik prací, skládajících se — podobně jako námi recenzovaná publikace — ze souboru článků od různých autorů (např. o římském dramatu, Ciceronovi, Lucretiovi či o latinských historících). Kniha *Latin Biography* je určena, jak je to naznačeno v úvodu, především učitelům a studentům řečtiny a latiny a celkový ráz jednotlivých jejích částí je většinou popisný. Tak na str. 1—15 pojednává Edna Jenkinsonová o C. Nepotovi, seznamující čtenáře tradičním způsobem s Nepotovým životem i jeho dílem za hojně pomoci citátů z Nepota. Jistá nenáročnost výkladu se projevuje i v tom, že všechna latinská místa jsou uváděna zároveň s anglickým překladem. Stejně postupuje i E. I. Mc. Queen, který na str. 17—43 ve vědecky poněkud fundovanější studii seznamuje čtenáře s Quintem Curtiem Rufem. Klade si zásadní otázku, zda lze považovat dílo Q. Curtia Rufa vskutku za dílo životopisné, či zda u něho nešlo spíše o historické výklady, a rozebírá jednak některá konkrétní místa, která by Curtia Rufa mohla svou povahou řadit spíše mezi dějepisce než biograpy (Queen má na mysli především líčení bitev, obléhání apod.), jednak partie ryze biografického charakteru. Nakonec dochází k závěru, že biografické zaměření je u Rufa tak silné, že jeho jednoznačné zařazování mezi dějepisce není možné. Malý ohlas tohoto autora v pozdější římské literatuře vysvětluje Queen odtazňující tématu, kterému autor věnoval svou pozornost, z hlediska Římanů. Dále se Queen zabývá otázkou datování Rufova díla, identifikací jeho osoby (nebyl to podle něho ani rétor Quintus Curtius Rufus, známý ze Suetoniova indexu k dílu *De Grammaticis et Rhetoribus*, ani Curtius Rufus, voják a politik, o němž hovoří Tacitus, nýbrž nějaká osoba třetí, blíže neznámá) a rozborem díla samotného.

Autorem studie o Plutarchovi (45—77) je A. J. Gossage, který úvodem zdůrazňuje nutnost zařadit i Plutarcha do publikace o římských životopiscích. Své výklady o životě a díle tohoto velkého antického spisovatele dokládá rovněž častými citacemi z různých Plutarchových životopisů a zmiňuje se také o ohlase Plutarchových životopisných děl v Anglii a o jeho různých tamních vydáních. Práce je na rozdíl od ostatních studií provázena podstatně obsáhlejším poznámkovým aparátem.

Na str. 79—111 seznamuje G. B. Townend své čtenáře se Suetoniem. Kromě života a díla uvedeného autora si Townend všimá i Suetoniova vlivu na životopisce dalších století. Podnětné jsou zejména autorovy úvahy o stopách Suetoniova vlivu v E. I. nhardově životopise Karla Velikého *Vita Karoli* a v Theganově životopise Ludvíka Pobožného.

Problematikou díla zvaného *Historia Augusta* se v recenzované publikaci zabývá A. R. Birley (113—138). Nejdříve podává velmi stručnou charakteristiku římského politického vývoje ve 2. a 3. stol. n. l. a zdůrazňuje, že jde o období, které patří k nejhůře zastoupeným v římské historiografii. Po celkovém rozboru historiografické produkce této doby přistupuje pak k výkladům o kompozici a literární hodnotě díla *Historia Augusta* a snaží se o podání charakteristiky jednotlivých jeho částí. Podrobným způsobem tu přitom seznamuje čtenáře i s pestrou historií badání o tomto spise.

Další část knihy obsahuje již pouze středověké biografie, a to jednu francouzskou (T. A. Dorey, *William of Poitiers „Gesta Guillelmi Ducis“*, str. 139—155), dvě anglické (D. H. Farmer, *Two Biographies by William of Malmesbury*, str. 157—176), a konečně některé životopisy Františka z Assisi (Rosaling Brooke, *The Lives of St. Francis of Assisi*, str. 177—198). Zařazení těchto středověkých biografii do publikace určené studentům a učitelům klasické filologie působí poněkud neobvykle, i když souvislosti (kromě společného jazyka) jsou jistě nepochybné (např. závislost spisu *Gesta Guillelmi Ducis* na Suetoniovi atd.). Máme za to, že tak široké pojmání

celé problematiky vede právě často jen k povrchnému zpracování tématu, mnohdy velmi zjednodušujícím. Domníváme se, že autoři měli věnovat více pozornosti i politicko-hospodářským podmínkám, ve kterých jednotliví životopisci psali svá díla, třebaže jde o publikaci, která si zřejmě nekladla vždy vyšší odborné cíle. Jako praktickou příručku ji jistě ocení především studenti latiny a řečtiny. Kniha je opatřena jmenným rejstříkem (203–209) a přílohou (199–201), která obsahuje překlady citovaných latinských míst, pokud nebyly uvedeny přímo v textu, jak jsme již o tom hovořili. Přehlednosti je poněkud na závadu to, že poznámky následují až za jednotlivými studii, ale to je asi dáno rázem celé publikace, která obsahuje řadu článků spojených sice jedinou ústřední tematikou, ne však vždy navzájem zcela vyvážených.

Dagmar Bartoňková

Pindaros, Olympijské zpěvy. Přeložil Jan Šprinc. Praha, Odeon 1968, stran 133.

Pindara pokládali staří za největšího řeckého lyrika a vskutku jím vyvrcholuje řecká sborová melika jako samostatný slovesný útvar. O životě tohoto básníka víme sice velmi málo, ale že byl ctěn v celém Řecku, prozrazují jeho písně, i když jejich charakter jako písní složených na oslavu vítěze dával básníkovi jen nepatrné možnosti vsouvat mezi slova vznešené mluvy zmínku o existenci autora písně a jeho osudech. A tak z Olympijských zpěvů, první z úplně zachovaných čtyř knih epiniků, se dovídáme jen to, že Pindarovou rodnou vlastí jsou Théby (6,85, str. 53) a že byl přítomen olympijským hrám jako divák, když Psauimis z Kamaris zvítězil v závodě vozů, patrně roku 452 př. n. l. (4, 3, str. 37). Avšak tím více využívá básník úmyslně každé příležitosti, aby vedle vítězova výkonu postavil své umění, které jako každé dobro, každá zlatost, každý úspěch je sice pro Pindara jako zbožného člověka darem božím *úspěch je ovšem dar boží 13,101, str. 119; nadání je květ, jenž vyrůstá z lásky boží 11,10, str. 102, darem Mus 7,6, str. 7, a básník se právem chlubí jejich přízní vždyť bydlím ve svaté zahradě Charitek tak štědrých na radost a rozkoše 9,29n, str. 80; vždyť jsem posel vznešených Mus 13,91, str. 118.* Jeho píseň je mocný šíp, střela z luku Mus 9, 5, str. 78; můj šíp má velkou moc, dává mu ji Músa 1, 112, str. 17, lahodným vínem, jež se podává na svatební hostině tak jako na hostině podává bohatý tehdy / svému zeti pohár vína, zlatý skvost, / a připiň / mu na zdraví a připiň mu na počest štastného svazku, / takže je manželský pár / předmětem závisi přátel, tak i já teď dávám svým rekům dar Mus. / plod duše, vzácný nektar, těm, kteří vyhráli v Delfách / a Olympii 4,168n, str. 57, nejkrásnější odměnou vítězného závodníka, protože je zárukou jeho slávy, jedné z nejvyšších hodnot. jež dávala smysl životu aristokrata ten, kdo vyhrál závod, dostává za velký výkon / píseň sludkou jak / med, / ve které je počátek a záruka slávy a cti 11,4n, str. 102. O vítězství i jeho odměně rozhoduje nejvyšší božstvo Zeus mi / dal příkaz, abych oslavil vznešené hry 10,25n, str. 92. Pindarova píseň je nejen závodem rovnocenným se závody v Olympii kěz jsem hoden / jet s posvátným vozem, / jež řídí Musy 9,89n, str. 85, nýbrž jej i převyšuje o tolik, o kolik skvostné dílo výtvarného umění předčí sportovní výkon teď postavíme zlaté sloupy, dvoranu s pevnými zdmi, / jako když začíná stavět nádherný dům. / Nejprve průčelí, trpytné čelo. 6,1n, str. 45; otevřu brány svých písní. 6,7, str. 47.

A tak básník hrdý na své umění není poníženy vůči příslušníkům aristokratické společnosti, na jejichž honosných sídlech pobývá a na nichž jako na jeho zákaznicích závisí jeho životy, stejně, jaké mají oni, nýbrž chová se k nim jako rovný k rovnému, ale tak, aby si uvědomili svou vlastní závislost na básníkovi, jestliže touží, aby byli oslaveni jak u vrstevníků doma i v cizině, tak u budoucích pokolení.

Mezi nejvyšší hodnoty, jež si cení aristokratická společnost, patří především urozený původ, zpravidla umísťovaný do mytické minulosti. Z tohoto důvodu je mýtus zpravidla hlavní součástí básně a často tvoří její vlastní jádro. I když oslavenec není nějak spojen s bohem nebo s heroem, jsou mytické osoby Pindaroví aspoň vzory, jimiž ilustruje své myšlenky. S vírou v božský nebo heroický původ oslavence je spojeno přesvědčení, že jeho individuální schopnosti (*ánerai*) nejsou jen jeho vlastnosti, nýbrž že se v šlechtických rodech dědí po předcích působením božského rodu. K vznešenému původu patří nutně bohatství, které jediné poskytovalo aristokracii dostatek prostředků a volného času na nezbytný gymnastický trénink. I na bohatství jsou vázány schopnosti a ctnosti *čas, jenž spjal ctnost, rzyí ctnost s bohatstvím a leskem 2,11, str. 20; bohatství, ověněné ctnostmi, je vždycky / úspěšné, vždy a ve všem, budí touhu proslavit / se ve světě. Je to jasná hvězda, pravě / světló pro muže 2, 68n, str. 24.* Pro aristokrata byla nejvyšší hodnotou a smyslem jeho života čest a sláva *stála čest, štěstí, je / to nejlepší, nejceněnější, proč / lze žít 1,99n, str. 15; štasten je ten, kdo má dobrou pověst 7,10, str. 57.* A umělec, ať básník či stavitel, hudebník či sochař, je povolán k tomu, aby svým uměním rozmnožil slávu toho, kdo jej štědře podporuje. ale Pindaros, vášný a hrdý Dór spojil s oslavou vítěze oslavu boha nebo heroa a nad slávu vynikajícího jedince a jeho rodu klade slávu města a vlasti.